

ILUSTRIRANI

GLASNIK

LETNA NAROČNINA ILUSTR. GLASNIKA KRON 8^{.-}, ZA DIJAKE KRON 6^{.-}; POSAMEZNE ŠTEVILKE 20 VINARJEV :: LETNA NAROČNINA ZA NEMČIJO KRON 10^{.-}, ZA DRUGE DRŽAVE IN AMERIKO KRON 13^{.-}

SLIKE IN DOPISI SE POŠILJAJO NA UREDNIŠTVO ILUSTRIRANEGA GLASNIKA, KATOLIŠKA TISKARNA. ::: NAROČNINA, REKLAMACIJE IN INSERATI NA UPRAVNIŠTVO LISTA, KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

LETNIK 2. * 13. APRILA 1916 - IZHAJA VSAK ČETRTEK * ŠTEV. 33

Iz bojev pred Verdunom.

Opazovalci na Tirolskem ☉ Razvaline svetogorske cerkve ☉ hiša pri Podgori ☉ Padli ☉ Strel ponoči ☉ Prizor iz Sofije in nove meje ☉ Srbska ciganka ☉ Bolgarski car

Slike z bojišča.

Poroča T. S.

V.

Sestra Jadviga.

Noč je bila svetla in jasna. Med belimi oblački je prodiral mesec, in zvezde so žarele. Zemlja je bila odeta v sneg, kakor bi utrujena spala.

Čez jasno ravan se je dvigala v daljavi temna stvar, bila je stara pristava, sedaj vojaška bolnica za silo. Bela zastava s krvavo-rdečim križem je plapolala nad poslopjem. Zunaj pristave je bilo vse tiho, a tem več življenja je bilo znotraj: Vsak kotiček je bil poln, ranjenec poleg ranjenca so ležali vojaki vse vprek, spali, drugi vzdihovali, kričali, klicali na pomoč, umirali. Manj ranjeni so ležali po tleh na slami, huje ranjeni na železnih posteljah drug poleg drugega z rano na glavi, s prestreljeno roko, s strto nogo, s strelom v prsih ali trebuhu. Na malem prostoru je usoda nagnetla nebrot gorja. — Prijazen vojni kurat je stopal od bolnika do bolnika, smehlajočega obraza tolažil in osrčeval ranjence, tu in tam posedel za hip in dajal odvezo. Sestre-strežnice pa so skrbele, da so vojaki imeli vsega, kar so jim določili zdravniki.

Strežnice so ranjencem darovale vso svojo skrb, vso svojo ljubezen. Nепrestano so bile na nogah, pri delu; bila je sila, v bližini hude bitke in vedno so ranjence odpeljavali obvezane in ranjence zopet dovažali.

V prvem nadstropju so vršili zdravniki svoje posle. Širokopleč polkovni zdravnik z dolgo brado, velik kakor Golijat, si je pravkar po težki, nevarni operaciji umil roke in se prijazno obrnil do sestre rekoč:

Sestra, pa tudi Vi treba da greste počivat. Dovolj je bilo danes dela, in upajmo, da bo noč mirna.

Sestra se je hvaležno nasmehnila. Bila je res trudna. Ves dan so bile hude operacije in ona je zdravniku vse potrebno pripravljala. Kakor svinec težke so ji bile oči; noge so ji omahovale, ko se je vlekla pod streho, kjer je imela v kotu svoje bivališče. Postelja, mizica, stol, sicer pa je bilo vse prazno.

Sestra Jadviga prižge konček sveče in se vsede na stol. Ni mogla v posteljo, čutnice so ji bile preveč razdejane, da bi mogla mirno počivati na postelji. Brez misli je zrla v svečo in razne podobe so vstajale pred njenimi očmi. Kaj vse je že poskušala, odkar se je pred pol letom podala v vojno službo. Koliko gorja je videla na svetu! Koliko mladih življenj je ugasnilo v njenem naročju! Kako hvaležni za tolažilo in molitev so se ločili od sveta. Prve dni njene vojne službe se ji je zdelo, da si je preveč upala, da ne bo zmagovala. Pogled strašnih ran, kako je prevzel ta pogled in po bolnici oni težki zrak po strjeni krvi in po gnijočih ranah, ki kakor svinec leže tudi najbolj zdravemu človeku na srce. Toda polagoma se je vsemu privadila, in sedaj je zdravniku desna roka pri operacijah. Gorka kri, ki je bušnila iz rane na njen beli kornet, je ni nič motila. In kadar je žagica zdravnikova pela svojo mrtvaško pesem vajakovi roki ali nogi, tudi tedaj ni več vztrepetala, vedela je, da tako mora biti, ako se hoče rešiti smrti mlado življenje vajakovo... Bog jo je čudovito podpiral.

Sestra Jadviga je ob takih mislih še vedno strmela v plapolajočo svečko. Skle-

nila je v naročju svoje roke in videlo se je, da moli, a v tem hipu se ji je vse porazgubilo izpred oči in zaspala je, a za malo časa. —

Nekdo močno potrka na vrata.

»Sestra, ali že spite?«

Vzdramila se je hitro.

»Kaj bi radi, gospod doktor?«

»Prosim, takoj doli, smo zopet dobili novega dela.«

Sestra Jadviga je hitela čez stopnice v operacijsko sobo. Trije smrtno ranjeni vojaki so ležali na nosilnicah, eden je bil že na mizi. Polkovni zdravnik mu je odpel plašč, ki je bil poln strjene krvi. Rahlo in varno je odmaknil roko, a ta je kakor kos železa padla čez rob mize. Bila je prestreljena, strta; samo če jo odrežejo, morda še rešijo vajakovo življenje.

V bolnicah za silo, kjer v bližini grme topovi, treba je urnega dela. V pol ure je bila roka odrezana, in ranjenec v postelji, trd in brez zavesti. — Za njim so prišli drugi. Naposled polože še zadnjega na mizo. Zdravnik mu odveže zasilno obvezo z glave. Zevajoča rana mu je šla preko čela. Sestra Jadviga je umila ranjencu krvavi obraz.

»Morda vendarle možgani niso prizadeti,« menil je zdravnik, preiskal rano, jo osnažil, zravnal in zašil.

»Če ni kakega zastrupljenja,« reče zdravnik, »bo mož v šestih tednih zopet na bojišču.«

Sestra Jadviga mu je narahlo obvezala glavo.

»Sedaj pa ga spravite v posteljo takoj!« ukazuje zdravnik.

Ukazati je lahko, a kam dati ranjenca ako ni več v bolnici prav nobene postelje prazne in so tudi vsi koti polni.

»Kaj naj storimo z možem?« vpraša zdravnik sestro.

»Pod streho je še ena postelja,« reče sestra smehljaje.

»Vaša, kaj ne da,« pravi zdravnik, »kam pa Vi?« —

»Jaz se že kam vtaknem, sploh pa nocoj ne bo časa spati.«

Zdravnik ji hvaležen poda roko in odide spat...

Kmalu je zadnji ranjenec ležal na sestri postelji, ona pa je čula poleg njega in ga budila iz narkoze; ko se je vzdramil, okrepcala ga je s čajem in potem nekaj časa poleg njega zadremala.

Bilo je že čez polnoči, ko vzbudi velik šum sestro Jadvigo.

Kaj je? Kaj se je zgodilo?

»Hitro! Mi moramo brzo odtod! Rusi prihajajo! Treba spraviti ranjence na varno!«

Polkovni zdravnik je bil, ki je te ukaze dajal; govoril je na kratko, odsekano, ves razburjen. Ko pride sestra v spodnje prostore, šlo ji je vse križem. Zunaj so čakali vozovi, kamor so nakladali ranjence.

Ljudje so hiteli in seveda niso mogli posebno nežno ravnati z bolniki. Ti so stokali in kričali, a bili so vendar hvaležni, ker so vedeli, da se gre za njih rešitev in življenje.

Sestra Jadviga je bila povsod na prvem mestu pri reševanju — tedaj pa se razprši v gluho noč težka granata prav

Naši vojaki pri opazovanju na Tirolskem.

blizu pristave. Hiša se je stresla in šipe na oknih so zaplenketale in popadale.

»Hitro, hitro, vsak hip so lahko granate tukaj,« vpije polkovni zdravnik. »Rusi so namerili svoje topove na našo pristavo, ponoči morda ne vidijo na njej bele zastave, naprej, naprej!«

Še zadnji voz stoji pred vrati, že skoro poln ranjencev.

»Ali so vsi ranjenci tukaj?« vpraša zdravnik sestro Jadvigo.

»Jezus, Marija!« zakriči sestra in skoči v pristavo pod streho, kjer je ležal še njen zadnji ranjenec.

»Dragi, hitro, sovražnik je tukaj.« Ogrne ga s kocem, prime ga pod pazduho in vleče, pravzaprav nese po stopnicah.

»Ah, pustite me, da v miru umrjem,« stoka vojak.

»Ne Vi ne boste umrli sedaj, Vi se morate rešiti in pozdraviti.«

seta v voz. Sestri Jadvigi pa so se tresle noge, pot ji je tekel po obrazu.

»Hitro, hitro, sestra, kaj premišljate, mi odhajamo, zadnji čas.« —

V tem pa trešči druga granata ravno v pristavo. Vsa pristava je bila razvalina in v njej je bil skopan grob za sestro Jadvigo.

Zadnji voz je med tem oddrdral in polkovni zdravnik je začutil v očeh nekaj vlažnega.

»Uboga sestra Jadviga!« vzdihne zdravnik. —

»Zame je darovala svoje življenje,« reče vojak z ranjeno glavo. . .

Voz je hitel naprej, pristava je gorela in izpod strehe ni bilo več videti bele zastave s krvavo-rdečim križem.

Črednik.

(Iz Bele Krajine. — Spisal Stanko Bor.)

I.

Ko je prišel z juga na lahnih krilih vriskajoč klic pomladi, so se zbrali vaški gospodarji, da se pomenijo o čredniku.

Lipa, pod katero so zborovali, je dehtela v opojnem odetju, od njiv jim je velo nasproti veselo in radostno. Prevzel jih je klic pomladi.

»Ali ostane?« je rekel eden in se zazrl v vejevje lipe.

»Jaz bi rekel ne?« je rekel drugi in se pripravljaj, da podpre svoj ugovor s tehtnimi besedami.

»In zakaj ne!«

»Ker je prestar, ker je bolan, ker ima bolno nogo, ki razširja neprijeten duh!«

»Saj je tudi prejšnja leta imel bolno nogo!«

»Pa ni bila rana tako velika in ne tako razjedena; sicer pa je bilo že lansko leto težko prenašati duh njegove rane!«

»Revež!«

»Tisto je res!«

»Kaj storimo z njim, če ne bo črednik?«

»Usmiljenja je vreden! V koči naj ostane; da ne bo lakote poginil, bomo že skrbeli!«

»Ali brez dela. . .«

»Hudirja, če pa ne more! Bolan je. Z bolnikom usmiljenje in potrpljenje — in

Bog nam bo plačal v nebesih! Črednik pa ne bo!«

»Hudo mu bo, če ne bo, ker je že vajen!«

»Hudo gori, hudo doli! Že lansko leto smo morali imeti toliko obzirnosti z njim, kakor je črednik ne zasluži! En teden ga imej pod streho, pri jedi sedi pri mizi, za peč ga ne moreš gnati; ti pa sedi poleg nje, si lačen in bi rad jedel, a kako boš, če kar naprej onegavi duh rane. . .«

»Tisto je res! Ni prijetno!«

»No, vidiš! Torej naredimo tako in mu povemo: Bolan si, Jure, noga ti je vedno bolj razjedena; ne moreš biti več naš črednik; ali ker si bil toliko let, ti moramo biti hvaležni; ne bomo te podili iz koč; ostani do smrti v njej in jed ti bomo tudi pošiljali v koč. Tako mu povemo in hvaležen nam bo.«

Sveta gora. Ruševine: kraj spovedovanja za velikim oltarjem. (Od zunaj.)

Hvala Bogu, sestra Jadviga je s svojim ranjencem prišla do vrat, dva sanitejca ga ji urno vzameta iz naročja in ga ne-

Sveta gora. Pogorišče samostana, drugo nadstropje od zahoda proti vzhodu.

»Kam bomo pa dali novega črednika?«
»I, če bo mlad, bo poletje lahko prespal po kozolcih!«

Kresalo duhov.

Roman iz irskega življenja. Angleški napisal P. A. Sheehan. — Prevel Davorin Ciuba.

(Dalje.)

Gospod Outram je bil v veliki zadregi. Kako naj odpravi to deklico z žarečim pogledom, z žilavo odločnostjo, s fanatizmom Jutrovca?

»Satara,« je dejal s pritajenim, mehkim, skoraj prilizljivim glasom. »Nekoč si me rada imela. Bila sva prijatelja, ali ne?«

»Ne, ne!« je odvrnila. »Ne prijatelja! Suženj ni prijatelj gospodu svojemu, častilec ni prijatelj Brahme.«

Gospod Outram je uvidel, da je vsak nadaljni trud brezuspešen. Iz hotela so migljale luči. Moral je domov in s tako spremljevalko! Poizkusil je še enkrat, da bi se je otresel.

»Pojdi z menoj!« je dejal in peljal deklico po stezi skozi grmovje do izkrcevališča, kjer je bil privezan majhen čoln. Odvezal ga je in stopil vanj. Ko ji je zapovedal, naj mu sledi, se je zdrznila korak nazaj. Toda on je ponovil povelje z laskajočim glasom in jo opomnil, da sta samo na jezeru varna pred nepoklicanimi ušesi; kajti mora ji stvar še bolj obrazložiti, ker tako počasi doumeva. A ona se ga je bala. Opazovala ga je s svojimi velikimi očmi in natančno motrila njegov obraz, da bi poznala njegove namene.

Nazadnje je postal nestrpen. Zvil je vrv, sedel in odrinil od brega. Deklica je vzkliknila strahu, da bi ji ne ubežal, ter razprostrla roke. Veslal je nazaj, pomagal ji v čoln, in ko je sedla, odveslal na jezero. Mesec je ravno vzhajal za mrežastim pajčolanom oblakov ter lil slaboten srebrn blesk na drevje in grmovje, na jezero in gorovje. Sivkasti oblaki so viseli na nebu; črni bori so stali kakor samotne straže ter so si dajali z vrhovi znamenja čez jezero.

Ravnoisti večer je bil šel Darby Leary med prostim časom, ki mu je ostal po gospodovi večerji, proti jezeru, da bi nalovil za svojo Noney par postrv in ščuk. Razvil je vrv s trnki in se zabaval med tem časom s cigaretnim vonjem in dimom. Z rjavim papirjem se ni več zadovoljeval; z ozirom na število najmočnejših cigaret je bil gospodu kos. Nekoč je bil po nesreči iztaknil nekje cigaro in ta je njegov okus tako pokvarila, da je vsled te izkušnje ponižnejšo in drobnejšo cigareto užival vedno z nekim omalovaževanjem in občutkom razočaranja. Toda Darby ni bil mož, ki bi se kregal z usodo; užitke je sprejemal, kakor so mu prišli, in je samo tupatam sanjal o boljših stvareh. Udobno je ležal na resju in praprotju ter se ravno potapljal v sladko polspanje, ko ga je zbudilo ploskanje vesel.

»Kdo, za vraga, se vozi ob tem času po jezeru?« je dejal. »To mora biti kdo, ki tudi na skrivaj lovi ribe. Gospoda je zdaj pri večerji. Vsaj trnkov da mi ne zamota.«

Potisnil se je nazaj in vzeli cigareto iz ust, da bi ga dim ne izdal. Trenutek nato je videl v mesečini, približno sto metrov

In odločili so, da ne bo Jure več vaški črednik, da pa ostane v kljub temu v čredniški koči in da ga prehranijo do smrti, ker ne gre, da bi ga podili na stare dni izpod strehe, ker so usmiljeni in vedo, da je treba z bolniki imeti potrpljenje. Za novega črednika pa so določili mladega fanteta, še ne dvajsetletnega, ki je bil v daljnem sorodu tistega vaščana, ki se je najbolj potežoval, da se skaže revnemu in bolnemu Juretu usmiljenje.

Jure ni čutil žgoče rane na nogi, ko se je vzbudila pomlad v deželi. Zaprl je skrinjo, stopil k mizi, brez palice je stopil k mizi in se pripravljaj, da pristavi rog na usta in zatrobi. Ne! Na Jurjevo jutro se bo prvič glasil rog! Na Jurjevo jutro bo naznanil vaščanom, polju, lozi, živini, da se začne doba Juretova. Vsako jutro bo potem dvakrat donelo v vas, v polje, v lozo; in kadar bo treba iti s paše, bo donel rog in klical živino skupaj; in kadar bo popoldne čas za na pašo, bo

donel in opominjal vaščane, naj priženo živino; in kadar bo ob večerih solnce zahajalo in bo treba iti s paše, bo donel in klical živino; takrat in tolikrat na dan

VELIKONOČNE RAZGLEDNICE

VOJSKA V SLIKAH

Ki so pravkar izšle v elegantni in moderni izvršitvi ter po naših lastnih narodnih virih in so delo domačih umetnikov, pošljite vsem svojim dragim na bojišče in drugam, ki jih bodo gotovo vezeli. Prikladne so za vsako priliko.

Rezposilje: Upravna Ilustr. Glasnika.

bo pel rog, ali nikdar tako ko zjutraj, ko bo klical iz spanja.

Jure je stal pri mizi na obeh nogah, tudi na bolni, in ni čutil, da je bolna, niti opiral se ni na mizo — in vendar se rana ni zacelila.

Nežno je položil Jure rog na mizo in začel nanj pripenjati konopno vrv. Kar mu pade v glavo, kako je bilo druga leta na Jurjevo, ko je prvič gnal na pašo: Bogato okrašen z zgodnjim cvetjem je bil rog in konopna vrv. Pa naj letos ne bo tako?

Jure je odložil rog in se začudil, kako more na kaj takega pozabiti. In je stopil k okencu — prav tako je stopil kakor da nima razjedajoče in žgoče rane na nogi, brez palice je stopil k okencu — da pogleda naokoli za cvetjem.

Ko pa se je sklonil skozi okence, je videl, da se bliža njegovi koči neko mlado fante z raztrgano srajco in luknjičastimi bregešami; obotavljal se je, nezaupno in bojazljivo je gledal čredniško kočico. Ko pa je zagledal Jureta, je obstal in strahoma pogledal nazaj po poti, po kateri je prišel.

»Kaj bi rad?« je vprašal Jure.

»Rad bi...«

»No, zini!«

»Rad bi... da bi... če bi hoteli...«

»Reci no, fante! Kaj se ti jezik za pleta pred menoj? Nikomur nisem še lasu skrivil, pa ga tudi tebi ne bom! Stopi bliže in povej!«

»Noney, tebe ni mogoče plačati z zlatom!«

»Preteklo je pol ure. Rahli veter je popolnoma ponehal, dvignil se močnejše, pomiril se spet ter nato z viharo silo izbruhnil čez jezero, da so brizgnili peneči se valovi Darbyju do nog.«

»Pri moji veri,« je dejal Darby, »jaz ju moram svariti. Če ne prenehata s svojim čenčarjenjem, jima utegne slaba prestiti.«

Položil je roke na usta in zavpil čez razburkano valovje.

»Prišel bo močan veter, čoln se bo prevrnil!«

Očividno ga nista slišala. Zavpil je še enkrat z višjim, za to priliko bolj prikladnim glasom:

»Halo! Vidva tam v čolnu! Halo!«

In slednjic se je odzval šibak »Halo!«

»Ali sta pijana ali pa prismojena?« je dejal Darby in zavpil še enkrat z rokama na ustih:

»Pojdita domov! Ali ne vidita valov? Veslajta, veslajta, sicer se vama čoln potopil!«

Zdelo se je, da je ta klic slednjic zbu-

»Saj bi stopil, pa se bojim!«

»Kaj se boš bal, šleva neumna! Mene se boš bal?«

Fant je naredil par korakov.

»Ali me res ne boste? Tudi če Vam povem, po kaj sem prišel me ne boste?«

»Tak zini no že enkrat! Kaj bi rad?«

»V vasi so rekli, da Vam bodo dajali zastoj hrano in stanovanje...«

»Zato ti ni bilo treba priti! To je čredniška kočica — moje stanovanje; črednik sem — vsak teden hrana pri eni hiši! Nič novega nisi povedal!«

»V vasi so rekli...«

»No? Ali da naj pridem v vas, da se domenimo glede letošnje moje službe?«

Fant je odkimal.

»Kaj je tedaj?« se je razjezil Jure.

»Rekli so, da dajte, ne, če bi dali rog...«

Jure je pogledal fanteta s čudnim pogledom.

»Kakšen rog?«

»Čredniški rog!«

Ruševine na Sv. gori.

Hiša pri Podgori; skozi klet vodi zveza s strelnim jarkom.

daleč, beli blesk ženske obleke in spredaj temno postavno moža, ki se je pri veslanju sklanjala naprej in nazaj. Zavel je lahek veter, nagrbancil vodo in zabrisal senco bele ženske postave.

»Nebo mi nocoj ne bi prav ugajalo,« je dejal Darby. »Če bi jaz bil onadva, bi šel domov.«

Čoln je zavozil v senco dreves in obstal gugaje se na lahnih valovih. Darby se je sklonil naprej, da bi ujel kakšno besedico med pogovorom. Toda nobenega glasu ni bilo do njegovih ušes. Samo videl je, kako je mož mahal z rokama. Enkrat se je razlegel rahel vzklik ženske postave čez vodo. Zavpila je bila, ker se je čoln tako silno zibal, da se je morala držati.

»O, glej no, to sta pa gosposka človeka,« si je dejal Darby. »Pa zakaj se ravno ob tem času vozita po jezeru? To je pač čudno. No, delajo pač drugače kakor navadni ljudje. Vendar mislim, da ni vse prav po božjem.«

In ob tem je moral misliti na svojo ženico doma, in nehote je mrmral:

dil veslača. Obrnil je čoln in veslal proti bregu. Toda ko je dospel v odprto valovje in se je čoln začel silno gugati in zaletovati, se je poizkušal vrniti nazaj. A ni šlo tako lahko.

»Protij severu!« je vpil Darby.

Prestrašeni veslač je poizkušal in gnal čoln z močnimi udarci skozi razburkano valovje. A veter in valovi so bili premočni. Jesenski viharji, ki se nenadoma dvignejo nad gorskimi jezери, kakor tudi naenkrat utihnejo, razburkajo jezero v močne, suva-joče valove, ki često zagrnejo čolne s šestimi, da, z osmimi možmi. Lahki čoln je bil potemtakem že vnaprej predan poginu, četudi je imel veslača, ki mu je obup podvojil moči. Veslal je na vso moč, ker je izprevidel, da je zanj up na rešitev izgubljen v hipu, ko čoln le za trenutek postoji. A narava, ali, kakor je sam mislil, Nemesis, je zmagala. Misel na žilavo trmoglavost deklice, ki mu je sledila čez pol sveta, da se maščuje nad njim, ker jo je zavrgel, se mu je družila s prepričanjem, da bi talisman spet imel, če bi ne bil zamudil prilike. Obe misli sta mu jemali moči. Z obupnim

Karol Lukovnjak
rojen pri Negovi v Slov.
goricah, se pogreša od
16. maja 1915.
Če tukaj ne, pa na
svidenje pri Bogu!

Leopold Merhar
iz Blat pri Dolenji vasi,
topničar, bil je na gali-
škem in laškem bojišču
ter umrl doma.
Počivaj v miru v zem-
lji domači!

Pavel Jakoš
član Orla v Sostrem pri
Ljubljani, je padel na
laškem bojišču; pokop-
pan je na Mirnu.
Spavaj v Gospodu!

Ladislav Mahnič
iz Grahovega brda pri
Sežani, ozebel v Kar-
patih in umrl 3. maja
1915.
Gorela mu večna luč!

Peter Nardin
pri 27. domobranskem
pešpolku, se pogreša
od 26. avg. 1914; bil je
na gališkem bojišču.
Naj svidenje ne iz-
ostane!

Valentin Žgank
iz št. Pavla v Savinj-
ski dolini, padel je pri
Doberdobi dne 16. fe-
bruarja 1916.
Na svidenje nad zve-
zdami!

»Fante, kaj si znorel?«
»Tako so rekli v vasi.«
»Kdo je rekel? Nihče ni tega rekel,
razumeš, nihče!«
»Moj stric je rekel in vsi drugi so
rekli! So rekli da dajte rog meni!«
»Rog tebi, rog tebi! Fante, koliko si
pa star? Da bi taka deca mene za nos
vodila. !.«

»So rekli v vasi, da Vam bodo dali
zastonj hrano in stanovanje, rog pa meni
izročite, ker bom jaz letos črednik!«
Jureta je zbolela v tem hipu rana
na nogi kakor da se je kdo pritaknil z
razbeljenim železom, spreletelo ga je po
vsem telesu, obraz se je nabral v bolestne
in neizrečeno bolečino izražajoče gube.
»A-as...« se je krčevito izvilo iz Ju-

retovih prsi. Fant se je tako prestrašil,
da jo je v hipu popihal proti vasi, Jure
pa je omahnil za hip, se prijel za okno,
privzdignil bolno nogo in se mukoma pri-
vlekel po eni nogi ob steni do peči, vzela
z nje lonca z jazbečevno mastjo, odtrgal
kos hodnične krpe, jo namazal z mastjo
in si jo pritisnil na rano. Pri tem delu se
je vsedel na tla, in ko je bilo delo že
končano, je še vedno sedel na tleh in
zrl na bolno nogo, zrl topo in nepre-
mično, obraz pa mu je izražal neizrekljive
muke.
(Konec prih.)

Razsvetljava vsled strela iz našega možnarja ponoči.

Svetovna vojska.

31. marca. Rusi so prenehali s svo-
jimi napadi. — Pri Verdunu zahodno od
Moze so nemške čete vzele francosko vas
in utrdbe Malancourt in ujele 400 sovraž-
nikov. — Angleži so izgubili pri Arrasu
troje dvokrilnih letal. Poročnik Immelman
je sestrelil tukaj že 13. sovražno letalo.

1. aprila. Na laški fronti so bili pri
Tolminu in na Tirolskem hudi topniški
boji. — Pri Oliki so naše čete Rusom
razrušile njih kritja in jih zasule. — Rusi
so na severu proti Hindenburgu napadali
močni 500.000 mož od 1. do 28. marca.
Tem napadom je prisojalo rusko vojno

vzdihom je spustil vesla in trmasto pre-
križal roke. Kakor bi trenil, se je čoln
okrenil, zaplešal je vrh valov in se pre-
kucnil. Gospod Outram in deklica sta se
zagnala v valove.

On se ni poizkušal rešiti. Iztegnil je
roke in se potopil kakor kamen. Sataro je
še nekaj hipov vzdržala obleka na površju.
Toda tudi ona je kmalu omagala; kajti v
skupni smrti je videla svojo usodo.

Takrat si je sekala robata postava s
kuštravo glavo pot skozi valove in prhaje
vodo iz ust vpila:

»Držite se še! Toda ne obešajte se
name pretrdo!«

Ona je v svoji indijski mirnosti ubo-
gala.

»Tako,« je dejal Darby, »zdaj se pri-
mite moje rame, toda ne obešajte se pre-
trdo!« Ubogala je in on jo je vlekel na breg.

Ko jo je izvlekel iz trsja in ji pomagal
na noge, je bil, kakor bi bilo treščilo vanj.
Črnopolti obraz, črni lasje, ki so ji viseli
razkuštrani na prsi, bela obleka z rdečim
pasom — vse to je bila prikazen, kot je še
ni videl v življenju. Deklica je globoko di-

hala in strmela vanj. Ko je prišla k sebi,
je dejala:

»Hvala! Hvala lepa!« in odšla; od
obleke so ji curljali mājhni potočki.

Darby je bil preveč presenečen, da bi
ji bil sledil in jo kaj vprašal. Napravil se
je domov, da bi se osušil. Na začudena
vprašanja svoje ženice je vedel le tajnostni
odgovor:

»Kaj takega še svoj živ dan nisi slišala.
Toda, tiho, preden ne govorim z gospo-
dom!«

XXXVII. Neodkrita skrivnost.

Ko je Darby spet prišel pred gospoda,
je skrivnostno molčal, kar je včasi gospo-
da razburilo do obupa, sedaj mu je bilo
samo v veselje. »Kje si bil sinoči, Darby?«
ga je vprašal. »Po večerji te ni bilo k
meni.«

»Da, gospod, kaj takega!«

»Veselje domačega življenja in Noney
vplivata nate, kot se zdi, z nepremagljivo
privlačnostjo?«

»Gospod, kaj takega niste še v svojem
življenju slišali!«

»Če ne boš boljše izpolnjeval svojih
dolžnosti, ti bom odtegnil od plače.«

Na ta način opozorjen na resnost živ-
ljenja, je slednjič začel s svojo povestjo.

»Šel sem v pobožni molitvi po hribu
navzdol — Noney se namreč zmerom pri-
tožuje, da molim tako dolgo, da se jed
shladi. In naenkrat sem zapazil na jezeru
čoln. Kdo je ob tem času na jezeru? sem
si dejal. To morajo biti čudni ljudje, ki
veslajo ob tej uri okoli! Oprezoval sem, in
pri moji veri, ne zaman.«

Gospod Maxwell je postal pozoren.
Kar mu je Darby pripovedoval, je bilo zelo
podobno onemu, kar je nekoč doživel sam
in kar je dalo njegovemu življenju povsem
drugo smer.

»Na!« je dejal in vrgel Darbyju ciga-
reto, kar je njegovo pripovedovanje znatno
pospešilo.

»Bila sta gospod in dama. On je veslal,
ona krmila. Peljala sta z odprtega vodovja
na globočine, kjer sta ulovila lososa.«

Gospod Maxwell je prikimal.

»In tam sta stala in klepetala in kle-
petala in nista pazila na veter, ki je butal

poveljništvo veliko važnost. Ker je bil čas vsled topljenja snega v močvirnem ozemlju zelo neugoden, sklepa se, da so Rusi napadali zato, da razbremene Francoze pri Verdunu. Rusi niso nič dosegli s svojimi napadi, pač pa so izgubili najmanj 140.000 mož, deloma v bitkah, deloma v močvirjih.

1. aprila. Nemško brodovje mornariških zrakoplovcev je napadlo London in kraje na angleški jugovzhodni obali. Metali so bombe v središče mesta na most čez Dover, londonske ladjedelnice, taborišča čet, vojne tvornice. Napravili so ogromno škodo. Od letal se je eno »L 15« potopilo, zadeto od sovražnika. Več mož je utonilo.

2. aprila. Nemški zrakoplovci so večeraj ponovili svoje napade na angleško obal. Požari in razstrelbe so kazale velik uspeh

napada. Letala so se vsa vrnila nepoškodovana.

2. aprila. Danes zjutraj so laški letalci metali bombe na Postojno. Ubita sta dva vojaka od godbe, več je ranjenih.

3. aprila. Nemško mornariško brodovje je v tretjič napadlo angleško obal in severnovzhodni del: Edinborough, Newcastle.

3. aprila. Na Nizozemskem se pripravljajo za vojsko; zbornica zboruje, vojaki se kličejo z dopusta. Poroča se, da je ententa na posvetovalnem sestanku v Parizu govorila o napadu na Nemčijo za hrbet skozi Nizozemsko. Ententa seveda to taji, vendar se položaj še ni pojasnil.

4. aprila. Brodovje deset pomorskih avstrijskih letal je napadlo Ankono, kjer so obstreljevali kolodvore, plinarno, ladjedelnice in vojašnice in povzročili več požarov. Dve letali sta bili obstreljeni in

sta morali na morje, a drugi naši letalci so rešili na svoja letala vse ljudi, letali so pa razstrelili. Tako so se vsi letalci vrnili. — Na laškem bojišču topniški boji pri Doberdolu in pri Naborjetu.

4. aprila. Hudi boji med Angleži in Nemci pri St. Eloi. — Pred Verdunom so nemške čete zavzele utrdbe in obrambne naprave v gozdu Caillette, ujele so 800 mož in zaplenile osem strojnic.

4. aprila. Ponoči od 3. na 4. aprila so nemški pomorski zrakoplovi metali bombe na južnovzhodnem angleškem obrežju, in sicer na utrdbe pri Great Yarmouth.

Vojna sila Nizozemske.

Zadnji čas so listi mnogo pisali, da se tudi Nizozemska prav živahno pripravlja za vojsko. Ker baje hočejo Angleži čez

Nizozemsko vdreti na Nemško sovražniku v hrbet. Nizozemska pa, ki pozna, kaj je trpela ob enakem slučaju Angleške, se hoče temu upreti z vsemi silami.

Seveda pa te sile niso velike. Vojakov ima ta država v mirnem času 35.000 mož, 3000 konj, največ zbere lahko do 150.000 vojakov; dalje 14 oklopnih ladij, 8 torpednih rušilcev, 10 vojnih ladij, 47 torpedov, 13 polagalcev min, 10 podmorskih čolnov, skupaj 102 ladij (77.300 ton) in 455 topov. Glavna trdnjava Holandske je Vlissingen; poleg tega ima važne utrjene postojanke Amsterdam, Rotterdam, Volkerak, Westerscheide, Utrecht, Jissel in na otokih Teksel, Boorne.

Od l. 1913 je ta dežela mnogo izdala za utrjevanje in druge vojne priprave, tako da je za svoje razmere pripravljena za vsak slučaj, da brani svojo neodvisnost in da odvrne, če mogoče, krvavo bojišče od svojih mejá. —

Častnik kupuje okrepčila od srbske ciganke.

s hriba in burkal valove. Jaz sem jima vpil: Halo! — toda nista slišala. Tako sta bila zamišljena. In zavpil sem jima še enkrat: Halo! — Slednjič je vendar gospod zapazil nevarnost in veslal naprej. Toda veter in valovi so bili premočni. Ali mi daste ognja, gospod?»

Gospod Maxwell mu je vrgel škatlo voščenih vžigalic in čakal. Vedel je že iz izkušnje, da je popolnoma brezuspešno Darbyja siliti.

Darby je počasi prižgal in nadaljeval; pri vsakem potegljaju in vsakem oblaku dima je prenehal.

»Toda, pri moji veri, veslati je znal dobro. — Jaz sem mu zavpil, naj krene proti severu. — Čoln je namreč plesal kakor zamašek. — Ubogal je — toda sunil je veter — tako močno kakor iz kovačevega meha. — Gospod je vzel roke kvišku — in se potopil kakor kroglja iz topa!»

Gospod Maxwell je moral par hipov počakati, da je spet kaj prišlo. Sicer se je pa čuval, da ni pokazal nestrpnosti ali pa zanimanja.

»Dama s svojo belo obleko, ki se je

razprostrla okoli nje kakor jezerska roža, se je s plavanjem obdržala na površju. — Pri moji veri, jaz nisem mogel drugače — skočil sem oblečen v vodo — Noney me je že pošteno zdelala raditega — in plaval proti nji. — Vraga, niti ganila se ni. Samo plesala je gorindol. — Držite se, — sem zavpil — a ne dotikajte se me! — ženske se oprimejo, če se potapljajo, tako trdo človeka — da ga potegnejo s seboj. Toda, ona, pri moji veri — tako rahlo je položila roko na mojo ramo, kakor bi šla plesat — in jaz sem jo srečno spravil na breg.»

Gospod Maxwell je postal skrajno radoveden. Toda ni si upal reči besedice. Po dolgem premolku je Darby zopet začel.

»In nato je prišlo najčudovitejše. Ko sem ji namreč pogledal v oči, je bila — če že ne sam hudič v ženski postavi — pravijo sicer, da se tudi tako često prikaže — vsaj njegova stara mati. Bila je črna kakor zamorec — imela je zlate obroče na rokah in v ušesih. — »Hvala! Hvala lepa!« je dejala in odšla kakor kraljica iz Sabe! — Otrok bi me bil takrat lahko prekucnil!»

»Zato ti tiče usnjata medalja, Darby,«

je dejal gospod Maxwell. »Toda resno: Kako prideš do tega, da mi natvežeš toliko laži naenkrat? Kaj ne, kavelj, pri prepovedanem ribarenju si padel v vodo?«

»Gospod, jaz lahko prisežem, da je vse res,« je dejal Darby. »In povrhu tega mislim —«

In je prenehal.

»Kaj misliš?« je nestrpno vprašal gospod Maxwell.

»Jaz mislim, toda prav prepričan nisem, da je bil gospod isti, ki me je bil vrgel v vodo. Topot je pa njega zadelo.«

Gospod Maxwell je planil kvišku.

»Outram? Ali misliš gospoda Outrama?«

»Pri Bogu, jaz ne vem, kako mu je ime. Toda mislim, da je bil on.«

»Zakaj? Iz česa sklepaš? Saj ga nisi videl?«

»Mesec je svetil. Četudi ga nisem videl v obraz, vendar se mi je zdelo, da sem ga spoznal na njegovih gibljajih, in njegove močne, lepe udarce z vesli poznam.«

(Dalje.)

RAZNO

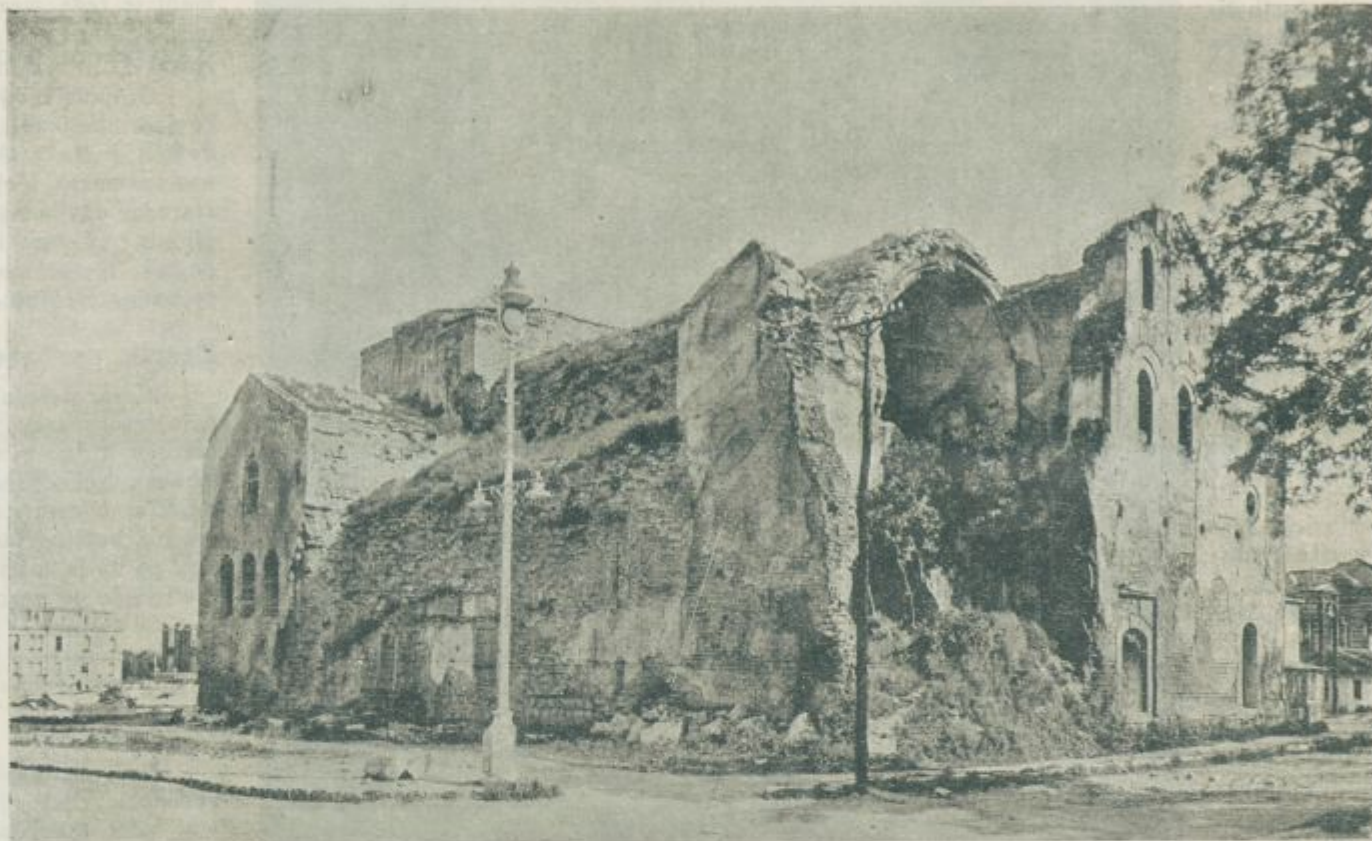
Roparice v naravi.

Marsikdo se je že vprašal, kak pomen imajo v naravi roparice, čemu živi lev, tiger, lisica in kuna na zemlji, čemu jastrebi, orli v zraku, čemu somi, sčuke itd. v morju. Bili so celo ljudje, ki so dejali, da nimajo take živali nobenega namena v naravi, da torej narava od Stvarnika ni smotreno ustvarjena. Radi bi se bili ti bistri duhovi, ki pa ravno tako malo poznajo Boga-Stvarnika, kakor naravo, poslužili levovih zob in tigrovih krempljev, da bi bili zadali smrtni udarec smotrenosti v naravi in s tem podrli vse nauke vere v Boga-Stvarnika.

Take vrste ljudje namreč ne poznajo važnega zakona ali pravila v naravi, ki ga učenjaki imenujejo zoiško ravnotežje, to se pravi, ravnotežje življenja, da se namreč preveč ne razmnoži ena žival ali ena rastlina na stroške drugih, in se zabrani, da kaka vrsta popolnoma ne izgine in izumrje. — Roparice so torej nekaki regulatorji

za razširjanje živalstva, delajo, da se ena vrsta preveč ne razpase, druga pa ne omaga. Zajec je lepa, urna živalica in strašno rodovitna. Radi ga imajo lovci, manj radi pa kmetje. In veliko vojsk je bilo že pri razpravah o lovskem zakonu po raznih zbornicah, toda lovskega zakona ne bo nikoli takega, da bi ustregel lovcu

skrbe lisice, dehorji, podlasice itd., ki si privoščijo prav mnogo zajčje pečenke zlasti iz gnezdov. Enako je z mišimi in sovami, z gosenicami in tiči. Koliko je tožba o gosenicah na zelju, na repi, pri zelenjadi in pri vrtovih. Šmeil nam v svojem naravoslovju o živalstvu pripoveduje to-le: V prejšnjem stoletju so v okolici pri Haman

Bolgarija: Pogled iz Sofije na okolico.

in kmetu; toda narava je poskrbela sama, da je zajcu postavila gotovo mejo, zato

posekali star, velik hrastov gozd, kjer so se v drevesnih votlinah nahajali tisoči in tisoči netopirjev; ko so ljudje drva žagali in klali, je poginilo nebroj teh živali in tudi za množenje niso imele več v tem kraju varnega zavetja. Nasledek je bil, da so se v prihodnjih letih silno razmnožile gosonice posebno vrste, katere netopirji uničujejo, tako da so morali ljudje cele oddelke hrastovih načetih gozdov posekati. Ista je z lubadarjem, ki v smrekovih gozdih napravlja tako škodo.

Roparice pa tudi delajo na to, da se ohranijo razne vrste živali. Roparice namreč v upravi narave vrše nalogo zdravstvene policije. Kaj je bolj žalostnega kakor stara, onemogla žival? Ako prijatelj starega psa misli, da kdove kako ljubezen do njega kaže, ako ga popolno oslabelega še vedno vzdržuje, se zelo moti; rajši nego med prijatelje živali, bi takega naznanili društvu za varstvo živali kot mučitelja živali. Žival naj je zdrava ali naj je ni. Tu imajo svojo nalogo roparice; vse, kar se ne veseli vseh svojih moči v naravi, mora poginiti. Obstreljena srna, ki ne more bežati, kako prav je, da jo roparica hitro umori in ji prikrajša nezno življenje. — Kjer ni roparic, tam se tudi bolne živali razmnožijo, in od teh pride bolan rod, ki stavi v nevarnost obstoj cele vrste. Tako je ponekod z gamzi; ker so vse jastrebe postrelili, se je plodila tudi bolna žival, in tako zanesla bolezen v cel rod; ko bi bili jastrebi in orli poskrbeli, da se taka žival pravočasno odstrani, ohranila bi se bila v tej vrsti živali čista kri.

In kadar ljudje govorijo o roparicah, tedaj večkrat čujemo besede, kako grozna, kako krvoločna je narava. O krvoločnosti sploh ne more biti govora, ker ta je le tam, kjer se bolečine delajo samo zato,

Balkanska mesta: Pokrajine, ki tvorijo novo mejo med Bolgarijo in Turčijo.

da boli; žival nima nikoli tega namena. Tega je vajen samo — človek. — Kako lepo poskrbē, da so bolečine pri živalih, od katerih žive roparice, kolikor moč majhne. Kako nadkriljujejo roparice one živali v moči, v zobovju, v krempljih, v spretnosti in naglici! Preden se zajček zave, da ga je zgrabila lisica, že je po njem. Nikjer ne opazimo v naravi, da bi roparice mrčvarile in mučile živali, ki jih ulove. Narava je za ta smrtni pot tako izvrstno poskrbela, da bodo ljudje imeli še mnogo posla, da bodo na tak hiter in bolečin in muk skoro prost način spravljali druge s tega sveta, kakor to delajo roparice.

Sploh pa, kadar govorimo o bolečinah, tu ne smemo za živali imeti istega merila kakor za ljudi. Kaj prenese star, tovoren konj, in vendar je zadovoljen, da ima le dovolj jesti, dokaz za to, da se toliko časa ohrani. No, pa saj še pri vseh ljudeh ne smemo glede bolečine rabiti istega merila; kako vse drugače se to kaže pri zdravih ali pri nervoznih ljudeh.

Ravnotežje v naravi se torej povsod ohranjuje, in temu zakonu primerno delujejo tudi roparice. Kjer se krši ali maje to ravnotežje v naravi, tega ni kriva narava, tega je kriv človek, ki v svoji nadutosti brezmiselno posega v življenje narave, pa ne pozna zakonov, ki skrbe, da gre v naravi vse v redu naprej. Roparice bomo torej tudi vselej lahko porabili kot zgled in dokaz, kako smotreno, namenu primerno in modro je vse od Stvarnika uravnano v naravi.

Bolgarski car v pogovoru s stražo.

je poslal danes po deset funtov soli, pa jaz mu je ne prinesem in ne grem na noben na-

Častnik - letalec Immelmann z redom pour le mērite, ki je razbil trinajst sovražnih letal.

čin k njemu. — »Pa zakaj vendar?« — »Poglejte, gospod, jaz ne morem več vzdržati pri taki hrani. Poslušajte: v začetku leta je poginil

preič, stara gospa ga je nasolila in kuhala vsak dan družini. Potem je poginila koza; stara gospa jo je nasolila in nam kuhala vsak dan dokler ni pošla. Dva meseca je od tega kar je poginila krava, in stara gospa jo je nasolila in nam jo kuhala skozi pet tednov vsak dan. In sinoči je umrla stara gospa. Davi me pa pošlje gospod po deset funtov soli, pa jaz mu je ne kupim in se ne vrnem k njemu, meni je tega mesa res že preveč.«

Raztreseni profesor.

Gospod in gospa Kleše prihajata iz trgovine. Na ulici začne gospod ogledovati dežnik in se razburi: »Vranič ti, zdaj sem vzel namesto svojega novega dežnika tega-le starega, oguljenega.« — Gospa Kleše je vzdihnila: »Peter, ljubi moj Peter, ukradel si dežnik, ti nisi imel dežnika pri sebi, ko sva prišla v trgovino.«

Pesnik postane.

Mesar-debeluh je že skoraj plešast. Kupeje vsa mazila za lase, hodi okoli vseh brivcev in mazačev, pa ne pomaga nobena žavba. Nekoč sedi v brivnici in toži o svoji nesreči. Njemu nasproti se vsede mlad gospod z bujnimi lasmi. Mesar pravi: »Zakaj ima pa ta-le tako lepe lase?« — Brivec pojasni: »To je pesnik, ti imajo vsi take lase.« — »Če je tako,« pravi mesar-debeluh, »potem začnem tudi jaz pesnikovati, morda bo to kaj pomagalo.«

Drugokrat.

Mož, ki posojuje zvezdogled za denar, nagovori priletnega kupca: »Ta komet, ki se vidi zdaj tako jasno skozi moj zvezdogled, prihaja samo vsakih stoinpedeset let. Nocoj se ga vidi pa zadnjič, gospod, poslužite se prilike, saj stane samo dvajset vinarjev.« — Kupec: »Pa drugič!«

Skrben fantelin.

Kmet je dobil na jablani dečka in se je zadr nad njim: »Kaj delaš tu gori, cigan?« — Deček se zareži: »Par jabolok je bilo na tleh, pa jih hočem nazaj privezat.«

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani

registrirana zadruga z omejeno zavezo

Dunajska cesta (urađni prost. I. nadstr.)

priporoča svojo

- zalogo vsakovrstnega kolonijalnega in specerijskega blaga;
- zalogo najboljših mlekarskih izdelkov: sira, masla, kondenziranega mleka;
- zalogo zajamčeno pristnega vina iz Kranjske, Štajerske, Ogrske, Hrvatske, Istre in Dalmacije, najboljše domače slivovke, tropinovca, konjaka in ruma. (Kleti v Spodnji Šiški št. 152);
- zalogo vsakovrstnih kmetijskih strojev. Strojnik vedno na razpolago;
- zalogo raznih močnih krmil, gnojil in modre galice.

ALOJZIJ TRINK

STAVBNO IN POHISTVENO MIZARSTVO
LJUBLJANA, LINHARTOVA UL. 8

SE PRIPOROČA CENJEN. OBČINSTVU V LJUBLJANI
IN NA DEŽELI ZA IZVRŠITEV VSAKOVRSNIH DEL

IZDELOVANJE
ŽNIDERSIČEVIH PANJEV

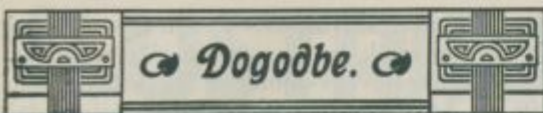

ZMES

Res preveč.

V Kaplandu je prišel zamorec k farmerju in ga vpraša če nima nič dela zanj. Farmer ga vpraša, kje je bil dosedaj. »Teh deset mesecev sem bil pri starem Sturmerju onkraj reke,« reče nevoljno zamorec. »Pa zakaj ste šli iz službe?« vpraša farmer pozorno. — Zamorec je govoril odločno: »Stari mož me

Veliki boben, mala vrata. V majhnem trgu so imeli veteransko društvo, ki je imelo lastno godbo in celo zastavo. Na zastavo so bili zelo ponosni, ker je bila delo domačega umetnika. Imeli so torej zastavo in godala, zbirali so se vsako nedeljo »Pri polnem sodu« in razveseljevali sebe in občinstvo. Nastopali so kajpada tudi ob slovesnih prilikah. Pri neki taki priliki pa je bil bobnar veteran tako navdušen, da mu je počil pod udarci bobena. Izgovarjal se je pač, da je bila koža že obrabljena, ker so bili kupili boben pod roko in iz druge roke. Zdaj so pa hoteli kupiti nov boben. O tem so sklepali pri večerni seji prav slovesno in sklenili, da mora biti boben prihodnosti nov in trpežen, poštenega blaga in dela. Od tega sklepa so prešli do vprašanja: kje bi se kupil tak boben? Odbornik in podpredsednik društva Balantašev Balant je vstal in izpregovoril svečano: »Kaj nimamo med seboj moža, ki zna prijeti za vsako stvar, ki nam je oskrbel slavno zastavo? Ta mož nam bo znal tudi naročiti novi boben.«

Razlegli so se klici pritrditve: »Živel Iglav ata! To je res mož za to! Napijmo mu na zdravje! Živel ata in novi boben!«

Izvoljeni je vstal, se priklonil in izjavil, da sprejme to častno naročilo in da bo izvršil vse vestno in pošteno. Ko so šli društveniki domov, je hitel kapelnik za krojačem Iglom in mu šepetal: »Ti poslušaj! Daj, požuri se z naročilom; čez štirinajst dni goduje naš predsednik in mi mu bomo zaigrali podoknico, brez bobna pa nima godba pravega učinka.«

»Bodi brez vseh skrbi,« mu je zatrdil krojač, ki je hodil visoko vzravnano, misleč ponosno misel: »Nekaj posebno lepega je na tem, ako uživaš spoštovanje in zaupanje svojih someščanov.« — To misel je razložil tudi svoji ženi, ki pa je imela, kakor vsaka ženska, zopet drugo misel. In govorila je zvito in hudobno: »Kaj imaš od te časti, prismođa? Imaš kaj dobička pri naročanju? Kaj dobiš za svoj trud?«

Idealni Iglav ata je bil ves pobit od praktičnih nazorov svoje mu od Boga določene žene; ves potepan je priznal, da nima ne dobička ne povračila za svoj trud. In tedaj se mu je narogala žena: »O ti tepec taki! Pa še kriči, kako je počeščen! Čast se ne ugrizne. Nikdar si ne boš opomogel, vedno ostaneš ubogi iglavc. Zaračuni vendar društvu, ki te stane vsako nedeljo par goldinarjev, zaračuni mu par goldinarjev več.«

»Molči!« je vzrastel in se zgrozil: »To bi bila sleparija.« Žena se je smejala: »Ubogi Peterček! Ne bodi no tako neumen! To bi bilo le plačilo za trud. Pa veš, kako bi naredil pošten dobiček? Naredi sam tisti boben. Zakaj ne? Saj si samouk za vse. Naredil si zastavo, zakaj ne bi naredil bobna? Kako delo pa je to? Obroč iz latovine prevlečeš s kožo; to ti je prava umetnost, po obroču narediš še kake zobe in zareze in boben je gotov.«

»Misliš?« je bil že skoraj prepričan Iglav ata in se smejal, ker so mu laskale ženine besede. »Kaj ko bi res poskusil?«

»Kar jutri boš začel, jaz ti prinesem iz mesta kožo in kar je treba.« Eva je zapeljala Adama, Iglava mato pa svojega moža. Začelo se je kaznivo dejanje, spočeto v želji po dobičku, pa kakor vsak greh, je nosilo že kazen v sebi. Vse pride na dan, ker se je zapriseгла tako zemlja solncu.

Iglav ata so delali v potu svojega obraza, pri zagrnenih oknih in zaklenjenih durih. Boben mora biti izbor-delo, da reče lahko, da prihaja iz najboljše tovarne takega blaga. In velik mora biti. Večji ko bo, več si bo lahko

zaslužil pri njem. Nesrečna lakomnost, kako preslepi človeka!

Društveniki so prihajali z vprašanji. »Boben je na potu,« je odgovarjal Iglav ata. Posebno tečen je bil kapelnik, kajti predsednikov god se je bližal. Zadnji dan pred godom je priletel kapelnik na vse zgodaj: »Kje je boben?« — Iglav ata si je brisal potno čelo. »Do večera pride.« Kapelnik je dirjal domov, krojač se je zaprl k bobnu, se potil in računil, kaj mu prinese boben. Zvečer je bil boben dodelan in gotov, mati Iglavka se mu ni mogla načuditi; pogovarjala se je z možem, da si privoščita kaj od dobička, nista pa utegnili domeniti se kaj, ker je privihral kapelnik z godci in hitel: »Boben, boben!« — »Evo ga!« reče ponosno krojač. In res se začudijo godci in kapelnik: »Ah! Kako je lep! Pa le hitro vun ž njim!«

Dva godca sta prijela boben in zastavila nože na nagel korak, kajti mudilo se je. Prišli so do vrat in — niso mogli naprej. »Avanti!«

Y, 'tistih' časih...

vračala sta se iz semnja kmetič in njegova boljša polovica; dospelši do mostička, kmetič postojši v skrbeh in pravi: »Stara, pojdi ti naprej čez most, obe obenem sta pretežki!«

je vpil kapelnik. Ali godci so rekli: »Ne gre, boben je prevelik!« — Kapelnik je jecljal: »Boben prevelik?!«

»Vrata so premajhna!« sta zastokala grešna ata in mati Iglava. Godci so rekli: »Kako pa je prišel ta samotor noter v hišo?«

Nikdo jim ni odgovoril. Slaba vest se skriva rada in tako sta izginila Iglava kakor kafa. Podoknica ni imela pravega glasu. Saj niso mogli, kakor je svetoval eden godcev, razkriti strehe, da bi dobili boben vun. Iglavi so dobili od društvenikov in drugih tržanov polno dobrih nasvetov, kako naj spravijo boben iz hiše, pa ga imajo še doma in jim služi za mizo. Poredni otroci pa zapojejo Iglavemu atu radi: »Velik boben, majhna vrata, o preljubi Iglav ata, kaj bomo z bobnom počeli?«

Zima in boleznj v vojni. Ko pada sneg in pritiska mraz, stiska vsem v zaledju srce misel: Ubogi naši vojaki na fronti! Začne se naštevjanje, koliko boleznj in razpoloženj k boleznj je nesel ta in oni s seboj, in sklepa se, da mora dobiti pljučnico, jetiko in druge prijazne boleznj, ki so navadno nasledek prehlajenja. Res je. Ako bi se vojaki v vojni, pri ležanju v mokrih jarkih, pri hoji po globokem blatu, pri plezanju višin v burji in mrazu, pri gazenju visokega snega, ako bi se oni tako prehlajevali kakor mi tu doma, bi morala ležati vsa armada za pljučnico, vse bi moralo kihati in kašljati. Pa je ravno narobe. Zdravniki so dognali, da ni bilo v mrzlo-mokrem bivanju v Galiciji posebnih boleznj vsled pre-

hlada. Zdravnik Stadler poroča, da ni bilo pri njegovem oddelku sploh nobenega slučaja pljučnice, nahodov in trganja tudi ne več, kakor v navadnem času. Vojaki, ki so kašljali, ko so odšli na Poljsko, in to v najhujšem mrazu, so se iznebili sredi hude zime kašlja in si opomogli. Dr. Stadler meni, da je vzrok tega čistost zraka. V gorovju, pod ledeniki, na širokem morju in v mrzlem severu ni prehlada, ker ni bakterij. Bivanje, in sicer trajno bivanje v čistem zraku je prvi pogoj za ozdravljenje pljuč. Južna Poljska je bolj redko naseljena, prašnih cest ni, ker so tam ceste samo poti globokega peska, ki se vijejo med neizmernimi obdelanimi polji in gozdi. In naši vojaki v Galiciji so se gibali dovolj po tem čistem zraku. Marši, katere so naredili tam, ostanejo za zgled v vojni zgodovini. Mokrota in mraz torej nista glavni pogoj za boleznj sopil, ako se jima ne pridružijo bakterije, ki žive v prahu gosto naseljenih mest in hiš, ali pa posebna podvrženost za te boleznj. Druga pa je s trganjem ali protinom. Ker se ni javil nahod sopil, je nastopilo vsled bivanja na mokrem med moštvo bolj pogostoma trganje. A tudi to je bilo pri starejših letnikih le ponavljanje in pojavljanje že prej pridobljenega trganja ali protina, ki se ponavlja rad ob vsakem slabem vremenu. Huda skrnina, trganje v mišicah, živčni neredi so se pojavili le bolj redkoma. Stadler misli, da so dolgi marši najboljše zdravilo za trganje, posebno za moštvo, ki je vajeno hoje. Pri dolgih marših delujejo vse kite in živci, človek se segreje in izpoti in prepodi boleznj. Gnetenje ali masiranje je dobra in hitra pomoč, tudi vroči sopari in kopeli, vroči obkladki na olju pečene čebulje ali ržene moke na mleku potegnejo boleznj vun. Kdor je podvržen trganju, mora nositi flanelasto perilo in nogavice. Uživanje mesa in vina, alkohola, razjezi trganje in ga povzroči tudi. Jabolka, jagode, sadna vina, dosti gorke vode in zelenjadna hrana ublaži boleznj. Ker uživajo vojaki dan na dan meso, bodo šli bolj pogosti slučaji trganja bolj na rovaš mesne hrane, kakor na vremenske neprilike.

Pri francoski armadi so bili slučaji trganja tako pogosti, da so jeli misliti zdravniki na nalezljivost te boleznj. Dr. Greuel je preiskal 182 slučaje pri infanteriji, 62 teh slučajej je prišlo na polk, ki je ležal v višinah N. Hoteli so dognati, ali vpliva kraj na boleznj ali se nalezje in so premetili oni polk, pa čete, ki so sledile inficiranemu polku, so dobile takoj trganje, ko so prišle v dotiko ž njim. Ko pa je bil prestavljen v dotični kraj nov polk, ni obolel več nikdo.

Zelodčni prašek za napenjanje. 15 g zimske kumine, 8 g navadne kumine, 2 g galgantove korenine, 8 g muškata, 5 g sladke skorje. 30 g sladke korenine in 8 g belega kandisa, Stolci v prah in vžij po kosilu ali po večerji pol žličke na gorkem vinu ali na metinem čaju.

Koruzne plošče. Zavri liter mleka, posoli in posladi (sladkorja deni pet žlic), stresaj vanj polagoma 1/2 kilograma dobre koruzne moke in kuhaj, dokler se ne naredi trda kepa. To kepo stresi na namokano desko, naredi iz nje debel svalek, vtakni nož v moko in razreži svalek na tenke plošče. V ponvi imej pripravljeno razbeljeno mast, v njej ocvri plošče, da bodo lepo rumene, povaljaj jih v sladkorju, pomešanem s sladko skorjo, in daj gorke na mizo. So prav dobre pri zelenjavi; lahko se namažejo s sadno mezgo in stisnejo dve po dve vkup.

Vojni kruhek. 1/4 kilograma češpljevega povidelna in 1/4 kilograma sladkorja segreje na 1/2 litra mleka, primešaj 1/2 kilograma krompir-

jeve moke, za 15 vin. citronata, 2 žlički natrona in toliko pšenične moke, da nastane gosto testo. Naredi ploščato štruco in speci na pekači; je po barvi in okusu podobno medenjaku.

Svinjska mast namesto gosje masti. Deni pri topljenju slanine v mast malo pehtrana, majarona, timijana, čebule in jabolka, poberi cvirke ali precedi mast in primešaj vreli masti tri četrt kilogramov dobre margarine na dveh kilogramov masti. Zavreti ne sme. Tako se dobi dober namaz za kruh in je ta mast uporabna za marsikatero jed iz moke.

Namočeni piškotki. Fino piškotno štruco razreži na tenke rezine, rezine nabodi z mandelji, ki so razrezani po dolgem, položi rezine v globoko skledo in napoji jih nekaj ur pred čajem z raztopino sladkorja v $\frac{2}{3}$ delih konjaka, $\frac{1}{3}$ vode in 1 del malinovca. Uro pred čajem zlij na piškote gosto vanilijevo kremo.

Konji, ki mislijo in računajo?

Monisti, ki bi radi našli živalsko dušo in jo postavili v isto vrsto s človeško dušo, poizkušajo srečo pri raznih živalih. — Zadnja leta se je zelo veliko pisalo in govorilo o konjih, ki mislijo in računajo; v Berlinu so pisali o konju, ki baje zna celo težke račune. Temu konju-učenjaku so dali ime Hans. Njegov gospodar je neki Osten, ki je konja več let vadil in učil ter ga nazadnje ljudem kazal kot nekak čudež razvitosti in učenosti. Koliko da ga je naučil, razvidi se iz raznih zapisnikov, ki so jih podpisavali ljudje, kateri so opazovali konjeve umetnosti. Na VI. mednarodnem zborovanju naravoslovcev v Bernu se je o konju »Hansu« prečitale tole spričevalo:

Konj dobro bere, izvrstno računa celo z vlomki, razločuje več barv, pozna nemški denar, igralne karte, spoznava ljudi po fotografijah, razume nemški jezik, si je prisvojil sploh mnogo pojmov in predstav, o čemer do sedaj pri konjih nismo ničesar vedeli... Zrebec pa razločuje tudi med prijetnim in neprijetnim, med lepim in grdím, mrzlim in gorkim. On pozna pesmi, pozna posamezne glasove in je zmožen, ako mu na klarinetu zapihaš pet glasov, določiti posamezne glasove in povedati, katerega je treba izločiti, da se iz nesoglasja napravi soglasje.

Jaz sem in z menoj še nekateri drugi znani učenjaki popolno prepričan, da konj samostojno misli, sklepa, pojmuje, izvaja sklepe in jih izvršuje.

Seveda, če bi bilo vse to res, potem takega konja še ni bilo, kar svet stoji. Ker je bilo o tem toliko šuma po listih, zato so se za stvar zanimali tudi strokovni učenjaki. To delo je prevzel profesor Stumpf. Predvsem so se strokovnjaki zedinili v tem, da je uganko pojasniti z zvezo med gospodarjem in konjem. In res, ako so konja kaj vprašali, česar gospodar ni vedel, tega tudi konj ni znal. Ako so na priliko pokazali konju številke, ki jih gospodar ni mogel videti in brati, jih tudi konj ni poznal. Ako so mu natakneli obočnike, da konj ni mogel videti obraza svojega gospodarja, ni konj znal ne šteti, ne brati, ne računati.

Predvsem so torej preiskovalci dognali, da konj le takrat prav odgovori, ako gleda gospodarju v obraz. Sedaj so sprožili vprašanje: odkod to, da konj prav s kopitom tolče, ako gleda gospodarju v obraz. Nekaj konj mora videti na obrazu gospodarjevem. Ta je sicer trdil, da mu nič ne pomaga. Morda je imel prav, ker se morebiti gospodar sam ni zavedal te pomoči. Torej nezavestna zname-

nja! Zato je bilo treba gospodarju natančno pogledati v obraz. In dognali so, da je konj opazil vsako najmanjšo izpremembo na obrazu gospodarjevem; ako se je le kak živec nategnil, precej je konj vedel, kdaj treba prenehati z udarjanjem kopita. Gospodar se je v vsako nalogo konjevo živo zamislil, kar se je kazalo tudi na njegovem obrazu, in ta optična pomoč je konju dajala znamenja. Vsa čudovita spretnost Hansova je bila torej v tem, da je spoznaval gibanje mišic na gospodarjevem obrazu. In vsak konj zna brati iz voznikovih mišic.

Glede tega konja so torej dognali tole: Od mnogih pričakovanega dokaza, da znajo tudi živali misliti, tudi Hans ni dognal; reči

moramo, da je le poslabšal stališče živalskih gorečnikov. Te preiskave ne dajo nobene zanesljive podlage za lepe, a samo slepo zamišljene opise, ki z njimi n. pr. Brehm poroča o živalskem razumu.

S tem pa ne rečemo, da bi bil Osten zaman delal, četudi tega ni dosegel, kar je želel. Dognal pa je v svojo mnogoletno dresuro to, da vsakdo vidi, da živali nimajo prav nič od človeškega razuma. In zato pravi profesor Stumpf: Ako Osten kljub silni spretnosti za učenje, kljub svoji neizmerni potrpežljivosti, ki je z njo toliko let vsak dan vadil konja, ni mogel konju izvabiti najmanjšega sledu kake misli ali pojma, zato je trditev modroslovcev, da so živali za to nezmožne, zopet podkrepjena z novim dokazom, ki so ga z velikim trudom dognali pri tem konju.

Tako se je godilo tudi konjema Zarifu in Muhamedu v Elberfeldu, kjer je zlatinar Krall z njima delal razne poizkuse, še več pa reklame zanje in zase. Objavil je l. 1912. celo knjigo »o mislečih živalih« in veliko je bilo veselje pri vseh monistih in konjski hlev v Elberfeldu jim je bil težko zaželjena Mekka, kamor so hodili mnogi gledat novo iznajdeno živalsko dušo. Neki Plate iz Jene je želje teh pobožnih romarjev pojasnil, rekoč: Vsekakor je čudovito, kar znata konja v Elberfeldu; vse to dokazuje nepobitno, da ima konj ravnotako dušo kakor človek... in da že sam na sebi neresnični dogma (!), da ima samo človek dušo, ni bil še nikdar tako odločno ovržen, kakor sta to storila konja v Elberfeldu. Zato pa zasluži tudi Krall našo zahvalo in priznanje. On ni samo živalski stroki in dušeslovju o živalstvu podal važnih dejstev, on nam je natrpal tudi temeljnih kamnov za svobodno naravoslovno svetovno naziranje.

Ker so pri Hansu gorečniki živalske duše slabo opravili, zato so bili sedaj bolj previdni s svojo sodbo. Vendar se je tudi elberfeldskih konj usmilil frankfurterski neurolog Edinger, ki se je pa sicer malo pečal z raziskavanjem živalske duše, in jima je v »Frankfurter Zei-

tung« napisal slavospev. Pa strokovnjaki so ga grdo zavrnilo in tako je moral mednarodni shod naravoslovcev-zoolofov na kratko izjaviti, da bo čas o tem sodbo izreči šele tedaj, kadar bodo stvar temeljito preiskali strokovnjaki živalske psihologije. Vso zadevo pa je temeljito pojasnil pisatelj Maday v knjigi: Ali res živali mislijo? (Gibt es denkende Tiere? — Leipzig 1914. Verlag Engelmann) — in dognal, da konja v Elberfeldu ne spadata v znanstvene knjige, ampak v cirkus, kjer bi zelo zabavala ljudi s svojo dresuro. In ako je Krall zapisal na naslovno stran svoje knjige v prilog živalski duši Descartovo besedo: »Cogito, ergo sum — Mislim, torej sem«, velja to pač o njem, njegov Hans pa za to prav nič ne ve.

Vsak otrok, ki se mu dá konj voditi, kamor otrok hoče, ve, da bi konj tega ne storil, ko bi znal misliti.

Spanec noče priti, ako nas mučijo bolečine, ako trpimo na preveliki nervoznosti, ako začno stare rane zopet boleti in če nas obiščejo vsakovrstne bolezni. Za take slučaje opozarjamo na Fellerjev bolečine lajšajoči, živce pomirjajoči rastlinski esenčni fluid z zn. »Elsa-Fluid«. To izvrstno domače sredstvo vpliva pri bolečinah najrazličnejše vrste posebno zelo blagodejno, pomiri živce in povzroči mirno spanje. Nad 100.000 zahvalnih pisem in zdravniških priporočil potrjuje visoko vrednost tega dobrega domačega sredstva. 12 steklenic stane na vse kraje franko samo 6 kron. Dobi se edino pristen pri lekarnarju E. V. Feller, Stubica, Elsatrg štev. 331 (Hrvatska). Istotam se lahko naroče Fellerjeve nalahno odvajalne rabarbarske kroglice z zn. »Elsa-Pillen«. To je najprijetnejše odvajalno sredstvo, ki ni škodljivo, učinkuje zanesljivo ter zasluži brezpogojno prednost pred drastičnimi, črevo dražečimi odvajalnimi sredstvi. 6 škatlic stane franko 4 K 40 h. Obe domači sredstvi naj bi bili vedno pri hiši. Koliki stokajo vsled bolečin, ki jim jih povzročajo kurja očesa, zatečejo se k nožu, ki je v takih slučajih že pogosto naredil škodo. Takim čitateljem bi bilo lahko in hitro za malo denarja pomagano, ako bi naročili za 1 ali 2 kroni morivca kurjih očes. (ef)

Ugodna prilika za živoorejce, kupce, prodajalce

Ako želite kupiti ali prodati: konje, debele vole, plemenske vole, bike, krave breje in s teleti, teleta za klanje, breje svinje, plemenske prasce, pitane prašiče, plemenske koze, kozličke, ovce in belgijske zajce, se oglasite ustmeno ali pismeno (znamko za odgovor!) v pisarni Vnovčevalnic za živino, Ljubljana, Dunajska cesta 29, vsak delavnik od 8. do 12. dopoldne in od 2. do 6. ure popoldne, kjer bodete zahtevano žival kupili, oziroma prodali. ♦♦♦♦

Knjigoveznica
Katoliškega tiskovnega društva v Ljubljani
Kopitarjeva ulica št. 6

priporoča

originalne platnice

za

Ilustrirani Glasnik

V delo se sprejema že sedaj, a izvršilo se bo šele po končani vojni.

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani.
Odgovorni urednik Josip Klovár.